

CESTOPIS ODORIKA DE PORDENONE

Odoricus, zvaný de Pordenone (de Portu Naonis) nebo de Foro Julii, narodil se v severoitalském městě Pordenone a byl snad českého původu jako potomek vojáka z posádky, kterou tam držel Přemysl Otakar II. Bezpečně však víme z jeho života jen to, že vstoupil hodně mlád (satis iuvenis) do řádu františkánského, byl poustevníkem a misiónářem, vrátil se ze své veliké pouti r. 1330 a zemřel r. 1331 v Udine.

Asi r. 1314 se vydal z Benátek na cestu do Asie přes Cařihrad, Erzerum a města v Íránu, pak r. 1323 z Ormuzu do Tany (Salsetty u Bombaje), aby odtud odvezl kosti mučedníka sv. Tomáše Tolentinského; poznal západní i východní pobřeží Přední Indie, navštívil Ceylon, Sumatru, Javu a Borneo, Čampu (nyní jižní část Středního Vietnamu) a některá města čínská, až asi r. 1325 dorazil do Pekingu, kde tehdy sídlil veliký chán Jesün Temür (1323-1328). Setrval tam asi tři roky a vrátil se přes severní Čínu, Tibet (navštívil i Lhasu), Kábúl, Bucháru, Armenii, Syrii a Svatou zemi do Evropy. Své vzpomínky z cest diktoval latinsky spolubratřím Vilému de Sologna v Padově a Jindřichovi z Kladska, jenž vyslechnuv je r. 1331 v Avignoně, zapsal je r. 1340 v Praze. Ačkoli se Odoricus úmyslně omezil ve svém vyprávění na věci nejtýpichtější, má tato malá knížka čestné místo vedle Polova Milionu; je půvabná františkánskou prostotou a smířlivostí a udivuje širokostí zájmů, jež projevuje autor dobře vyzbrojený znalostí jazyka arménského, perského a mongolského, všímaje si poměrů náboženských a národopisných, národohospodářských a sociálních a sleduje pozorně přírodní bohatství i umělecké památky. Odorikův cestopis se stal jedním z hlavních pramenů t. zv. Mandevilla; šířil se četnými opisy, při čemž byl původní text nevědomostí opisovačů a interpolacemi porušován.

O PODIVUHODNÉM LOVENÍ RYB

Odtud jsem po osmnácti dnech cesty mnohými zeměmi a městy přišel k jedné veliké řece a vstoupil do města, v němž vede most přes tu řeku. Ubytoval jsem se v domě u samého mostu. Můj hostitel, chtě mi učiniti potěšení, řekl: „Chčeš-li vidět, jak se pěkně loví ryby, pojď se mnou“ a vedl mě na ten most. Dívaje se s mostu, viděl jsem dole na jeho loďkách kormorány, přivázané k dlouhým prutům. Ten muž jim pak provázkem podvázal hrdla, aby potápějice se do vody a lovíce ryby, nemohli je pohltnout, a postavil do jedné loďky tři velké koše – jeden na před lodi, druhý na zád a třetí doprostřed. Když to učinil, odvázal kormorány. Ti se potápěli do vody a nalovili hromadu ryb; sami je pak pouštěli do těch košů, takže byly za hodinku všechny plné. Když byly koše plné, sňal jim s krků provázky a nechal je, aby se potápěli do vody a sami se nakrmili rybami. Když jsou ti ptáci syti, vracejí se na svá místa a hospodář je uváže, jak byli dřívě. Ty ryby jsem jedl a chutnaly mi výtečně.

Po mnoha dnech jsem viděl na své pouti ještě jiný způsob rybolovu. Lidé měli na loďce kád, plnou teplé vody; byli nazí a každý měl na zádech přivázan pytel. Potápěli se do vody, chytali ryby do rukou a házeli je do pytlů; když vystoupili z vody, ukládali ryby do loďky; potom se, jeden za druhým, šli vždy ponořit do té horké vody. Tak nalovili mnoho ryb.

O BOHÁČI, KTERÉHO KRMÍ PADESÁT PANEN

Když jsem byl v zemi Manzi, přišel jsem pěšky do paláce jednoho tamějšího občana, jenž si zařídil život takto: Má padesát dívek panen, které mu ustavičně slouží. Když usedne za stolem, aby se najedl, přinášejí mu každé jídlo čtyřikrát nebo pětkrát, zpívajíce rozličné písně a hrajíce na rozmanité nástroje, a podávají
 5 mu sousto do úst, jako by byl ptačím mládětem; mimo to před ním zpívají, až jsou všechna jídla snědena. Když ty první dívky odejdou, přinesou mu jiné zase patero jiných jídel za zpěvu jiných písní a za zvuku pestré hudby. Tak si ten člověk žije, dokud je na světě. Má roční důchod 30 tumanů tagarů rýže (tuman znamená 10000 a tagar je náklad, jaký unese silný osel). Nádvoří jeho paláce má v obvodu
 10 dvě míle a palác, v němž bydlí, má šachovanou podlahu ze zlata a stříbra. V nádvoří toho paláce stojí malá pagoda ze stříbra a ze zlata; na ní jsou ještě stříšky a zvoníčky, jaké si lidé robí pro zábavu. Říká se, že v tomto království Manzi jsou čtyři takoví boháči jako on.

Znakem vznešenosti u nich je mít dlouhé nehty a někteří si nechávají narůst
 15 nehty na palcích tak, že si je obtácejí kolem ruky. A krása žen záleží v malých nohou; proto matky mají ten zvyk, že když se jim narodí děvčata, zavazují jim nohy a nedovolí, aby jim vůbec, byť málo, vyrostly.

1 v zemi Manzi v jižní Číně

KRONIKA JANA MARIGNOLLIHO

Jan (Giovanni) Marignolli pocházel z urozené rodiny florentské, byl členem tamního konventu františkánského a byl určen od papeže Benedikta XII. roku 1338 v Avignoně za vůdce poselstva, které mělo po přání velkého chána Toghona Temüra (1333-1368) pokračovat v misionářské činnosti v Číně. Ubíral se z Neapole přes Cařihrad a Černé moře, Saraj nad Volhou, Armalek a Komul ve východním Turkestáně a karavanní cestou po poušti Gobi dorazil r. 1342 do sídla chánova v Kambaleku (Pekingu). Zpáteční cestu konal jižní Čínou, nalodiv se v Zajtonu (nyní Čchüan-čou nebo Amoj), navštívil v letech 1348-1349 některá města v jižní části Přední Indie, Sumatru a Cejlon, a přes záliv Perský, Mesopotamii a Palestinu se vrátil do Avignonu, kamž dospěl až r. 1353. Karel IV., poznav ho za svého pobytu v Itálii r. 1354/5, učinil ho svým kaplanem a dvořanem. Marignolli zemřel koncem roku 1358 nebo počátkem roku 1359.

Marignolli sepsal trojdílnou latinskou kroniku světových dějin, rozdělenou na dobu vlády boží (thearchickou), monarchickou a hierarchickou; v tomto rámci našly své místo i dějiny české pro poučení ciziny. Vzpomínky z cest, jistě nejzajímavější část kroniky, jsou však nesoustavné a jen mimochodem navázány na historické výklady někde obšírněji, jinde jen pouhou zmínkou, na př. na kapitolu O stvoření, O hoře Ceylonu (u něhož prý byl ráj Adamův) a p. Význam mají z jeho statí zeměpisných jen ty zprávy, kde se opírá o vlastní názor a zkušenosti a vyvrací oblíbené v středověku domněnky o existenci zrůdných kmenů lidských; jinak však lpí na scholastických představách o obydlí zemi na základě bible.